

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра слов'янської філології та перекладу

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія зарубіжної літератури першої половини ХХ ст.

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки 014 Середня освіта, 035 Філологія

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність Мова та література (російська), Переклад (українська, російська, польська)

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація 014.02, 035 Мова і література (російська), Переклад (українська, російська, польська)

(назва спеціалізації)

факультет грецької філології та перекладу

(назва факультету)

Робоча програма _____ «Історія зарубіжної літератури першої половини ХХ ст.» для студентів
(назва навчальної дисципліни)
за напрямом підготовки 014 Середня освіта, 035 Філологія, спеціальностей «Мова та література
(російська)», «Переклад (українська, російська, польська)».

Розробники: к. ф. н., старший викладач Волік Н.А., к. ф. н., доц. Гусєва О.І.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри слов'янської філології та перекладу

Протокол від “27” серпня 2020 року, № 1

В.о. завідувача кафедри В.Я. Звиняцьковський

(підпис)

(Звиняцьковський В.Я.)
(прізвище та ініціали)

© Волік Н.А., 2020 рік
© Гусєва О.І., к. ф. н. доц.
2020 рік
© МДУ, 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>03 Гуманітарні науки</u> (шифр і назва)	Нормативна (за вибором)	
	Напрямок підготовки <u>035 Філологія</u> (шифр і назва)		
Модулів – 2	Спеціальність: <u>«Переклад (українська, російська, польська)», «Мова та література (російська)»</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		4-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>Конспект научних статей</u> (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 30		7-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>Бакалавр</u>	14 год.	
		Практичні, семінарські	
		16 год.	
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		59 год.	
		Індивідуальні завдання:	
		1 год.	
Вид контролю:			
Екзамен			

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%) для денної форми навчання: ауд. заняття – 40 %, самостійна робота - 50%, індивідуальна робота – 10%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс «Історія зарубіжної літератури ХХ століття» є найважливішою ланкою в системі професійної підготовки фахівців філологів-русистів. В курсі «Історія зарубіжної літератури ХХ століття» підводяться підсумки набутим знанням і освоюються найбільш істотні явища сучасного літературного процесу.

Мета курсу: вивчення основних тенденцій розвитку літератури ХХ століття в країнах Західної Європи та США.

Завдання курсу:

- вивчити художні моделі бачення і зображення реальності в літературі ХХ століття;
- вивчити художні особливості модерністської та постмодерністської літератури;
- ознайомитися з філософською та науково-критичною літературою з проблем літератури ХХ століття;
- освоїти основну культурологічну та літературознавчу термінологію;
- опанувати методологію аналізу модерністського та постмодерністського літературного твору.

Курс розрахований на бакалаврів спеціальностей «Мова та література (російська)», «Переклад (українська, російська, польська мови)» денної форми навчання. Передбачається, що ними засвоєні основні відомості з історії літературного процесу, засвоєні літературознавчі терміни. У програмі реалізований як підхід до викладу матеріалу з персоналій, так і огляд основних літературних явищ в їх розвитку.

Основні форми аудиторної роботи – лекційні та практичні заняття. Формою поза аудиторної роботи студентів є читання художніх текстів, самостійне вивчення розділів підручника, навчальних посібників, а також літературознавчих першоджерел. Лекційні заняття проводяться відповідно до вимог програми курсу "Історія зарубіжної літератури ХХ століття", лекційний матеріал включає основні теоретичні положення і найважливіші відомості про сучасний літературний процес з урахуванням новітніх методологічних підходів.

Практичні заняття служать для закріплення умінь і навичок аналізу та інтерпретації сучасного літературного твору.

Міжпредметні зв'язки. Вивченню розділів даного курсу допоможуть такі літературознавчі дисципліни, як "введення в літературознавство", "Філософія", «Історія західноєвропейської культури".

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Французька література 10-40-х рр.

Загальні закономірності і особливості розвитку літератури ХХ століття - епохи світових воєн, соціально-політичної та науково-технічної революції.

Література в контексті культури і цивілізації ХХ століття.

Література і війна. Література і революція. Політизація літератури як характерне явище ХХ століття. Література і наука. Література і філософія. Проблема особистості та її творчих можливостей, проблеми долі культури і літератури ХХ століття в працях філософів і соціологів (Бердяєв, Шпенглер, Хайдегер, Фром, Швейцер).

Пошуки ідеалу, позитивних суспільно-моральних цінностей і відображення цього процесу в літературі, що протистоїть культурі безвір'я. Проблема загальнолюдських цінностей та її розкриття в літературі.

Література та науково-технічний прогрес. Оптимістичні і песимістичні трактування проблеми майбутнього людства: вдосконалення або деградація? Утопії та антиутопії ХХ століття.

Сприйняття і роль російської літератури за кордоном. Значення художніх відкриттів і досягнень російської класики-Тургенєва, Толстого, Достоевського, Чехова і театру Чехова. Сприйняття радянської літератури і літератури російської еміграції.

Періодизація курсу в її зв'язках з подіями історії ХХ століття. Два основних періоди розвитку літературного процесу: період 10-40-х років і період 50-90-х років. Світові війни та їх наслідки, що визначили характер суспільно-політичних перетворень і процесів.

Модернізм і постмодернізм в літературі першої і другої половини ХХ століття як вираз світовідчуття і "духу часу", як естетичні феномени епохи.

Пошуки і затвердження нових форм художньої образотворчості. Авангардистські течії як прояв прагнень до оновлення мистецтва. Експресіонізм, футуризм, дадаїзм, сюрреалізм. Художні маніфести авангарду. Пошуки нових прийомів і засобів самовираження, розкриття свого «я». Виклик традиції і розрив з традицією. Авангардизм і модернізм.

Модернізм – мистецтво, народжене ХХ століттям, «мистецтво сучасності». Модернізм і класика ХІХ століття. Неправомірність протиставлення модернізму та реалізму. Різна інтенсивність освоєння нових засобів і форм художньої образотворчості письменниками різних поколінь і різної естетичної орієнтації.

Процеси об'єктивізації та суб'єктивізації в літературі модернізму. Джойс, Пруст і Кафка « "батьки модернізму"». Міфологізм, створення моделі світу у творчості Джойса, звернення Пруста до форми "суб'єктивної епопеї", побудова Кафкою "конструкцій", що передають алогізм і абсурдність світу.

Міфотворчість, «потік свідомості», монтаж, художнє втілення категорій простору і часу в літературі ХХ століття. Література і психологія. Фрейдизм і література. Філософія екзистенціалізму і література.

Романи Моріака «Клубок змій», «Дорога в нікуди». Моріак про роман. Моріак і Бальзак. Тема життя в «світі без Бога». "Темниця самотності", "клітка", "дорога в нікуди" - ключові метафори в творах Моріака. Психологізм романів Моріака.

Творчість Пруста. «У пошуках втраченого часу» як суб'єктивна епопея. Художній світ романів Пруста. Своєрідність відтворення життя французького суспільства на рубежі ХІХ-ХХ століть.

А. Камю. Еволюція поглядів і творчості: від «Міфу про Сізіфа» і «Стороннього» до роману «Чума» і есе «людина Бунтує». Екзистенціалістична проблематика та романтичні початки у творчості раннього Камю: мотив «панує абсурд - перемагає любов».

Ж. П. Сартр - письменник-екзистенціаліст. "Буття і ніщо" - основна філософська праця Сартра. Роман «Нудота» - філософсько-художній маніфест атеїстичного екзистенціалізму. Образ абсурдного світу в романі і передача відчуттів героя, який усвідомив себе «зайвим» у розпадається на різні частини і позбавленою сенсу реальності. Процес відкриття «фундаментальної абсурдності» буття як основа сюжету і структури роману.

Змістовий модуль 2. Германська література 10-40-х рр.

Експресіонізм у німецькомовній літературі (Германія, Австрія). Неоднорідність течії, його еволюція. Поезія (Гейм, Тракл, Бенн, Верфель) і драматургія експресіонізму (Толлер, Кайзер, Газенклевер). Антивоєнна спрямованість творчості експресіоністів, бунт проти існуючого світопорядку, прагнення проникнути в людську сутність. Поетика експресіонізму. Засоби розкриття «кричущого «я» художника. Гранична внутрішня напруженість, що веде до деформації образу. Зіткнення контрастних тонів, ритмів.

Експресіонізм і творчість Ф. Кафки. Кафка і «празька школа». Художній світ Кафки і поняття «кафкіанство». Проблема відчуження людини в антигуманному світі. Романи, новели, притчі, епістолярна спадщина Кафки. Алегоризм творів Кафки. Роман "процес", новела "перетворення", притчі "дерева" «» що проходять повз», "залізничні пасажири", "Перед законом», «Прометей". Образ абсурдного світу і абсолютизація зла.

Е. М. Ремарк і творчість письменників «втраченого покоління».

Творчість Т. Манна у військові та повоєнні роки: від "роздумів аполітичного" до створення "інтелектуальних романів" з філософсько-історичною проблематикою. Значення

філософії та літературної класики для Т. Манна. Шопенгауер, Ніцше, Гете, Толстой і Достоевський у сприйнятті Т. Манна. Романи «Чарівна гора» і «Лотта у Веймарі». Проблема гуманізації міфу, образ Гете, проблема часу. Мрія про "нову гуманність «у її зв'язку з мрією про»стару Німеччину". Звернення до міфологічного в тетралогії «Йосип і його брати», задуманої як «поема про людство». Т. Манн і музика. Проблематика і структура роману «Доктор Фаустус». Традиції роману виховання. Образи героя, оповідача і автора. Леверкюн - "герой нашого часу, що несе в собі весь біль епохи" (Т. Манн). Загальнолюдське і конкретно-історичне в романі. Тема скорботи про Німеччину. Тема мистецтва і художника, його відповідальності за духовне здоров'я народу. «Доктор Фаустус» як підсумок творчості Т. Манна, що синтезує ключові аспекти його філософсько-естетичних шукань і знахідок.

Традиції німецького романтизму у творчості Г. Гессе. Ідеал духовної свободи в творах Гессе. Гессе про Достоевського. Звернення до філософії і культури Сходу в пошуках шляху до усвідомлення усеєдності природи і набуття духовної гармонії. Філософська утопія «Гра в бісер».

Творчість Б. Брехта - поета, драматурга, режисера і теоретика драми. Антивоєнна і антифашистська теми у творчості Брехта. «Балада про мертвого солдата» і п'єси 20-х років. «Тригрошова опера». Теорія "епічного театру «Брехта в її ставленні до «аристотелівського театру». Трактати Брехта «Про експериментальний театр» і «Малий органон для театру». Принцип «очуждження». П'єси Брехта 30-40-х років: "матуся Кураж і її діти" « "добра людина з Сезуана",»Кар'єра Артура Уї". Проблема особистої відповідальності і образ вченого в "житті Галілея". Театр Брехта «Берлінер-ансамбль».

Значення театру Брехта для театрального мистецтва і творчості драматургів ХХ століття. П'єси Дюрренматта і Фріша.

Змістовний модуль 3. Англійська література 10-40-х рр.

Нові явища у творчості письменників старшого покоління. Фантастика і політична сатира в романах Уеллса ("Містер Блетсуорсі на острові Ремпол") і п'єсах Шоу. «Будинок, де розбиваються серця» Шоу - п'єса «в російській манері на англійські теми». Шоу і чехів. «Екстраваганці» Шоу. «Гірко, але правда». Завершення форсайтовського циклу Голсуорсі ("в петлі,») Здається в найм«, трилогія»Сучасна комедія"). Полеміка Голсуорсі з модерністами.

Вихід на літературну арену нового покоління письменників - ірландця Джойса, Вулф і Лоуренса, англо-американського поета Еліота.

Джойс - міфотворець ХХ століття. Естетика і художня система Джойса - поета, прозаїка, драматурга. Тема Ірландії у творчості Джойса. «Уліс» - енциклопедія модернізму.

Вірджинія Вулф - теоретик англійського модернізму, літературний критик, сміливий експериментатор у сфері художньої прози. Статті Вулф «Сучасна художня проза», «Містер Беннет і місіс Браун». Вулф і "група Блумсбері".

Д. Г. Лоуренс: місце і роль його творчості в літературному процесі ХХ століття, в модернізації англійської літератури.

Т. С. Еліот-реформатор сучасної поезії та критики. Затвердження Еліотом ролі і значення поезії, її морально-естетичної цінності в умовах повної трагізму ХХ століття.

Антиутопія в літературі ХХ століття. «Прекрасний новий світ» Хакслі, «Звіроферма» і «1984» Оруелла. Антиутопії - філософсько-художній коментар до суспільно-політичної ситуації в сучасному світі. Особистість в умовах технічного прогресу, тоталітаризму, втрати духовних цінностей.

Змістовний модуль 4. Американська література 10-40-х рр.

Тема американської мрії та американської трагедії у творчості письменників США. Романи Драйзера: діловий світ у трилогії про Купервуда, мистецтво і художник у романі "геній", становлення особистості в "американській трагедії". Романтичне заломлення теми американської мрії і протистоїть їй прагматизму у творчості Фіцджеральда. Роман «Великий Гетсбі».

Тема війни у творчості Е. Хемінгуея. Рання новелістика: своєрідність стилю творів збірки» в наш час". Техніка «айсберга». Роман "Фієста", трагічне світовідчуття його героя, позиція стоїцизму. Тема фієсти і тема кориди-народного святкування і напруженої боротьби.

Любов і війна в романі " Прощай, зброя!". Толстовська традиція зображення війни в романі ліричного типу. Антифашистська тема в творах Хемінгуея 30-40-х років. Роман «По кому дзвонить дзвін». Ліричне, драматичне і епічне в романі Хемінгуея. Утвердження людської гідності і гуманістичних цінностей в повісті "Старий і море".

Історія і образ американського Півдня у творчості Фолкнера. Мифологізм Фолкнера. Фолкнер і «південна школа» в літературі США (Уоррен, У. Стайрон).

Американська драматургія 20-30-х років і творчість Ю. О'ніла. Пошуки форми сучасної трагедії і поетика драматургії О'ніла. П'єса " Кохання під в'язами».

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Французька література 10-40-х рр. XX ст.												
Тема 1. Література Франції	19	5	4			10						
Разом за змістовим модулем 1	19	5	4			10						
Змістовий модуль 2. Германська література 10-40-х рр. XX ст.												
Тема 2. Література Німеччини	19	5	4			10						
Разом за змістовим модулем 2	19	5	4			10						
Змістовий модуль 3. Англійська література 10-40-х рр. XX ст.												
Тема 3. Література Англії	19	5	4			10						
Разом за змістовим модулем 3	19	5	4			10						
Змістовий модуль 4. Американська література 10-40-х рр. XX ст.												
Тема 4. Американська література	24	5	4			15						
Разом за змістовим модулем 4.	24	5	4			15						
Усього годин	81	20	16			45						
Модуль 2												
ІНДЗ	9		-	-	9			-	-	-		
Усього годин	90	20	16		9	45						

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Екзистенціалізм Сартра і Камю	4
2.	Кафкіанство як літературний феномен	4

3.	Вульф " До маяка»	4
4.	Хемінгуей «Старий і море»	4
	Всього	16

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Французька література 1910-1940-х років.	15
2.	Література Німеччини та Австрії 1910-1940-х років.	15
3.	Англійська література 1910-1940-х років.	15
	Всього	45

9. Індивідуальні завдання

Написати реферат на тему:

Герої книг письменників «втраченого покоління».

Напрямки в зарубіжній літературі ХХ століття.

«Південна школа» в літературі США.

Місце історичного роману в німецькій літературі 1920-1930-х рр.

10. Методи навчання

Лекційні та семінарські заняття, конспектування, аналіз текстів, обговорення.

11. Методи контролю

Опитування на практичних заняттях; ІНДЗ; МКР, контроль самостійної роботи студентів, залік

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота									Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2				100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	
15	10	10	10	10	10	10	15	10	

Шкала оцінювання: національна и ECTS

Сума балів за всі	Оцінка	Оцінка за національною шкалою
-------------------	--------	-------------------------------

види навчальної діяльності	ECTS	для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Лекційні матеріали.

14. Рекомендована література

1. Ф. Моріак Клубок змій.
2. А. Камю Сторонній. Чума.
3. Ж.-П. Сартр Нудота.
4. Ж. Ануй. Антігона.
5. Веркор. Мовчання моря.
6. М. Пруст. У напрямку до Свану.
7. Г. Манн Юність короля Генріха IV.
8. Т. Манн " Маріо і чарівник. Доктор Фаустус.
9. Е. М. Ремарк. Три товариша.
10. Г. Гессе гра в бісер.
11. Б. Брехт Матінка Кураж і її діти.
12. Ф. Кафка Процес. Перетворення.
13. О. Хакслі " Прекрасний новий світ.
14. Т. С. Еліот Безплідна земля. Вірш.
15. В. Вулф до маяка.
16. Дж. Голсуорсі. Біла мавпа.
17. Шоу Б. Гірко, але правда.
18. Ю. О'ніл пристрасть під в'язами.
19. Е. Хемінгуей Прощай, зброя! Білі слони. Кішка під дощем. Старий і море.
20. У. Фолкнер коли настане моя остання година.

1. Волков И.Ф. Теория литературы: Учебное пособие для студентов и преподавателей. – М.: Высшая школа, 1995.
2. Зарубежная литература XX века: Учебник / Под ред. Л. Андреева - М.: Высшая школа, 1996.
3. Хализев В. Е. Теория литературы: Учебник для вузов. – 2-е изд. – М.: Высшая школа, 2000.

Допоміжна

1. Английская литература. 1945-1980. - М.: Высшая школа, 1987.
2. Андреев Л.Г. Жан-Поль Сартр. Свободное сознание и XX век. - М.: Наука, 1994.
3. Андреев Л.Г. Сюрреализм. – М: Наука, 1972.
4. Андреев Л.Г., Козлова Н.П., Косиков Г.К. История французской литературы. - М.: Высшая школа, 1987.
5. Андреев Ю.А. Волшебное зрение. Специфика литературы в современных преломлениях. – 2-е изд., доп. – Л., Наука. Ленингр. отд-е, 1990.
6. Аникин Г.З., Михальская Н.П. История английской литературы. - М.: Высшая школа, 1985.
7. Вулис А.З. Литературные зеркала. – М.: Худож. литература, 1991.
8. Гуляев Н.А., Шибанов И.П. и др. История немецкой литературы. - М.: Высшая школа, 1975.
9. Дудова Л. В., Михальская Н.П., Трыков В.П. Модернизм: Учебное пособие. - М.: Флинта; Наука, 1998.
10. Кубарева Н. Зарубежная литература второй половины XX века. – М.: Лицей, 2002.
11. Литературная история Соединенных Штатов Америки. - Т. 3. - М.: Высшая школа, 1978.
12. Французская литература. 1945-1990. - М.: Высшая школа, 1995.

15. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Гумер – літературознавство // Ресурс інтернет
http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Linguist/Index_Ling.php